

У декларації Йоганнесбургської зустрічі відзначено, що Генеральна Асамблея ООН має перетворити стійкий розвиток на один з ключових елементів всеосяжних рамок діяльності ООН, особливо з метою досягнення узгоджених на міжнародному рівні цілей розвитку, включаючи цілі, що містяться у Декларації Тисячоліття, і взяти на себе загальне політичне керівництво здійсненням і перегляду "Порядку денного на XXI століття".

Необхідно відзначити, що більшість прийнятих ООН документів щодо проблем стійкого розвитку носять рекомендаційний характер, не мають статусу документів обов'язкової юридичної сили. Тому надзвичайно важливою постає ідея прийняття Екологічної Конституції Землі, як основного правового закону екологічної безпеки, стійкого розвитку і виживання цивілізації в єдиній екосистемі Землі. Як відзначено в роботі [4] для необхідних змін і покращення еколого-економічної ситуації як на глобальному, так і національному рівнях, потрібні передусім радикальні зміни економічної поведінки людей, їх ментальності і психології, зміни економічного способу мислення, притаманного XX століттю. Цього не можна досягнути без прийняття Екологічної Конституції Землі.

Таким чином, аналіз діяльності ООН свідчить, що її діяльність завжди була спрямована на забезпечення стабільного розвитку світової спільноти. Не відкидаючи великого значення наукових розробок щодо принципів стійкого розвитку, необхідно відзначити, що саме ООН здійснювала практичні кроки із втілення в життя принципів стійкого розвитку. Глобальний характер завдань переходу до стійкого розвитку вимагає подальшого посилення ролі ООН у вирішенні проблеми переходу світової цивілізації до принципів стійкого розвитку.

Література

1. **Программа действий.** Повестка дня на 21 век и другие документы конференции в Рио-де-Жанейро в популярном изложении. – Женева: центр "За наше общее будущее", 1993. – 70 с.
2. **Вернадський В.И.** Несколько слов о ноосфере// Успехи современной биологии, 1944, т.18, № 2. – С. 113 -120.
3. **Ріо-де-Жанейро** – Йоганнесбург: паростки ноосферогенезу і відповідальність за майбутнє/ В.Я. Шевчук, Г.О. Білявський, Ю.М. Саталкін і ін. – К.: Геопринт, 2002. – 118 с.
4. **Туниця Ю.Ю.** Екологічна Конституція Землі. Ідея. Концепція. Проблеми. Львів: Вид. центр Львівського НУ ім. Івана Франка, 2002. – 298 с.

УДК 339.542.22 Ж 85

Аспір. А.М. Жук¹ – ЛНУ ім. Івана Франка

ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ В СОТ: ПЕРЕВАГИ, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Практика ведення державами зовнішньоторговельної політики свідчить, що країна в довгостроковій перспективі однозначно виграє від вступу до Світової організації торгівлі внаслідок двох основних причин. Економічної, коли відкриття національних ринків для міжнародної конкуренції пришвидшує процеси інвестування та впровадження нових технологій, що стимулює розвиток підприємництва в державі, та зовнішньополітичної, коли держава отримує вигоди від рівноправної гри на міжнародному ринку товарів і послуг.

¹ Науковий керівник – доц. Н.І. Гнатюк, канд. екон. наук – ЛНУ ім. Івана Франка

В Україні процес вступу в СОТ набув рис постійного затягування. Спробуємо розглянути переваги та можливі проблеми від інтеграції України в СОТ, що дасть змогу оцінити перспективи вступу в цю організацію.

Ключові слова. Міжнародна торгівля, зовнішньоторговельна політика, Світова організація торгівлі (СОТ).

Doctorate A.M. Zhuk – Lviv NU named after Ivan Franko

Integration of Ukraine into WTO: revenues, problems and perspectives

The practice of international trade policy, provided by countries, shows, that because of two main reasons in a long term any country benefits from joining the World Trade Organization. The first one – economical – means that openness of national markets for international competition faster investment inflow and implementation of new technologies what influences on developing of the national business. The second – interpolitical – means that country often gets revenues from equal game on international trade and service markets.

Integration of Ukraine into WTO is usually postponed. We will try to measure effectiveness and probable problems for Ukraine from joining WTO.

Keywords. International trade, international trade policy, World Trade Organization (WTO).

Світовий досвід показує, що у сучасному глобалізованому економічному просторі держави не спроможні жити ізольовано та домогтися сталого економічного розвитку без участі і ефективного використання переваг міжнародних торговельних відносин. Оскільки переваги міжнародної економічної інтеграції очевидні, одним з показників рівня розвитку зовнішньої торгівлі будь-якої держави є її членство у Світовій організації торгівлі (СОТ) – єдиному інституті, де запроваджено міжнародні правила торгівлі між країнами та створено умови для передбачуваності зовнішньоторговельної політики.

Сьогодні на частку 150 країн-членів СОТ припадає понад 95 % обсягів світової торгівлі. СОТ покликана регулювати торговельно-політичні відносини учасників Організації на основі пакета Угод Уругвайського раунду багатосторонніх торговельних переговорів (1986-94 рр.). Дані документи є правовим базисом сучасної міжнародної торгівлі. Країна, яка приєднується, зазвичай, отримує права, якими володіють і всі інші члени СОТ, що по суті означає припинення її дискримінації на зовнішніх ринках.

Важливість вступу України в СОТ і закріплення присутності українських виробників товарів та послуг на найбільших ринках світу важко переоцінити. Членство в СОТ надасть Україні значні економічні переваги, зокрема:

- зменшення тарифних і нетарифних обмежень у доступі українських товарів майже на всі світові ринки, що дасть змогу збільшити експорт вітчизняної продукції та підвищити ефективність структури експорту за рахунок високотехнологічної наукомісткої продукції;
- членство в СОТ є потужним інструментом захисту національних виробників від недобросовісного імпорту, основою стабільності розвитку торговельних відносин та справедливого розв'язання торговельних спорів з партнерами;
- підвищення рівня іноземного інвестування в українську економіку для виробництва товарів і послуг та наступної торгівлі ними з країнами-партнерами із СОТ. Наслідком є модернізація структури українського виробництва та створення нових робочих місць;
- системна трансформація українського економічного законодавства відповідно до принципів, норм і стандартів СОТ, що довели свою ефективність у найрозвиненіших країнах світу;

- приєднання України до СОТ дасть змогу лібералізувати умови торгівлі та співпраці з країнами-членами Європейського Союзу, що є однією із необхідних передумов економічної інтеграції України в ЄС.

Проте, наразі в Україні та в українському парламенті немає одностайної позиції стосовно необхідності та готовності до вступу України в СОТ. Основний аргумент противників – після зменшення тарифних і нетарифних бар'єрів для імпорту та посилення впливу світової кон'юнктури на економіку в Україну масово завозитимуть іноземну продукцію кращої якості за нижчими цінами, національні товаровиробники не витримають конкуренції та збанкрутують. Спробуємо детально розглянути цю та інші позиції та навести певні міркування з цього приводу.

Після вступу в СОТ галузі з високим рівнем субсидування (основні з них – сільське господарство та вугільна промисловість) залишаться без підтримки державних програм, їхнє виробництво скоротиться і зросте рівень безробіття. Як показує світова практика, у разі вступу в СОТ унеможливаються такі методи державного регулювання, як пільги, звільнення від мита та податків; пряме списання заборгованості державі чи надання коштів для погашення заборгованості. Ускладнюється стимулювання національних виробників засобами державних закупівель та контроль за фінансовими потоками.

Україна є нетто експортером більшості первинної продукції сільського господарства. Після вступу до СОТ майже до всієї продукції сільського господарства застосовуватимуться граничні імпорتنі тарифи на рівні 20 %, що менше, ніж чинні тарифи. Дослідники ПРООН, ОЕСР та Світового банку, які аналізували цінову різницю між світовими цінами та цінами вітчизняних виробників, дійшли висновку, що митні бар'єри не впливають на ціни вітчизняних сільськогосподарських виробників, які залишаються часто навіть нижчими за світові. Автори дослідження зробили висновок, що низький рівень граничних тарифів не призведе до додаткового тиску на виробників і рівень захисту внутрішнього ринку буде достатнім, бо основні види продукції сільського господарства будуть за ціною конкурентоспроможнішими, ніж імпорتنі товари [1].

Крім цього, сьогодні Україна зацікавлена у виробленні чітких правил і механізмів надання державної допомоги, що передбачали б відповідальність одержувачів такої допомоги за її ефективне використання. Теза про необхідність партнерства бізнесу та влади набуде реальних прагматичних обрисів тоді, коли серед інших проблем буде чітко законодавчо врегульовано питання про державну підтримку [2].

Закономірно, що на початках після вступу в СОТ знизяться податкові надходження через можливі скорочення обсягів виробництва, зменшиться дохід від ввізного мита, видачі ліцензій і сертифікатів як результату зниження митних тарифів. Виникнуть проблеми з постановкою вимог до іноземних інвесторів щодо використання національних товарів та послуг при інвестуванні та встановлення частки експорту у виробленій продукції. Керівництво держави втратить можливість непрямого управління зовнішньою торгівлею України за допомогою валютного курсу. Наслідком вимог щодо забезпечення світового рівня якості продукції та дотримання міжнародних стандартів може бути скорочення виробництва. Проте наведені проблеми ймовірно скоріше

породжені перехідним періодом, що тривав в економіці України, та рано чи пізно вимагали свого розв'язання в світлі здобуття Україною статусу країни з ринковою економікою.

З метою нейтралізації можливих негативних наслідків уряд розробив спеціальний план заходів, що встановлює порядок реалізації відповідних заходів із зазначенням термінів та відповідальними міністерствами для виконання відомствами [3]. Серед захисних та обмежувальних заходів, можливість застосування яких передбачено в рамках угод СОТ, варто виділити такі:

- можливість введення тимчасових обмежень імпорту з метою вирівнювання платіжного балансу. Процедура запровадження тимчасового режиму обмежень передбачає: наявність відповідних обґрунтувань, недопущення погіршення стану із зовнішніми розрахунками, застосування до товару не більше одного обмежувального заходу (відповідно до домовленості про платіжний баланс (стаття XII та XVIII: В ГАТТ-1994);
- можливість підвищення імпортного мита та застосування кількісних обмежень імпорту (угода про захисні заходи Уругвайського раунду та стаття XIX ГАТТ-1994);
- можливість вводити обмеження імпорту сільськогосподарської продукції (угода про сільське господарство (стаття 5);
- угода про субсидії та компенсаційні заходи, а також стаття VI ГАТТ та угода про застосування статті VI ГАТТ (антидемпінгові та компенсаційні заходи) є ефективним інструментом боротьби із заниженням цін на імпортовані товари із експортними субсидіями.

Отже, існує можливість задіяти комплекс заходів щодо захисту внутрішнього ринку, але всі вони мають відповідати нормам і принципам СОТ.

Перейдемо до перспектив набуття членства України в СОТ. Упродовж 13 років ведення переговорного процесу вже декілька разів називалася кінцева дата його закінчення. Проте, попри намагання нової демократичної влади, це не сталося і в грудні 2005 р. на розширеному саміті СОТ. На сьогодні після останніх досягнення України на шляху до СОТ та в світлі переваг скасування Сполученими Штатами поправки Джексона-Веніка, підписання зі США двостороннього протоколу про вільний доступ на ринки товарів і послуг та отримання Україною статусу країни з ринковою економікою новою орієнтовною датою остаточного вступу України в СОТ вважається кінець 2006 р.

Загалом до Робочої групи з розгляду заявки України про вступ до СОТ входять 49 членів СОТ. Вже проведено 15 офіційних засідань Робочої групи з розгляду заявки України про вступ до СОТ, внаслідок чого проект звіту Робочої групи на 90 % узгоджений. Майже завершено "зовнішню частину" процесу вступу до СОТ. На сьогодні підписано 46 двосторонніх протоколів про доступ до ринків товарів і послуг [4]. Завершується узгодження умов підписання протоколів з Тайванем і Киргизією. Умови, висунуті Киргизстаном (питання заборгованості України за часів існування колишнього СРСР), взагалі не мають прямого відношення до вступу в СОТ та не можуть бути перешкодою домовленостей про торгівельну політику.

Сьогодні процес вступу необхідно доповнити ще ухваленням декількох законопроектів, які залишилися неприйнятими через політичну кон'юнктуру, і після прийняття яких можна вважати, що Україна готова до вступу в

СОТ. Враховуючи процеси формування нового парламенту та парламентської більшості, а відтак і нового уряду, можна прогнозувати, що цей процес з законодавчої точки зору може бути завершено на початку осені цього року. Основні питання, що потребують законодавчого врегулювання, стосуються:

- застосування експортного мита на відходи і брухт чорних металів, велику рогату худобу, шкіряну сировину та існування заборони на експорт металобрухту кольорових металів;
- законодавче узгодження санітарних і фітосанітарних заходів, правил технічного регулювання з нормами відповідних угод СОТ;
- запровадження прозорості, передбачуваної державної політики в сільському господарстві, зокрема, щодо внутрішньої підтримки.

Зволікання України в переговорному процесі про членство у СОТ може дорого коштувати українській економіці. Якщо на фоні торговельних суперечок, які переживає Україна у двосторонніх відносинах з Росією, остання вступить в СОТ швидше та стане членом робочої групи, де йтиметься про умови й терміни вступу України в СОТ, то вона скористається цим як інструментом для вирішення проблем та закріплення статусу регіонального лідера. Росія остерігається того, що високий ступінь відкритості ринку України в умовах режиму вільної торгівлі з Росією може призвести до того, що витиснуті закордонним імпортом українські товари хлинуть на російську митну територію, а також почнеться реімпорт товарів із третіх країн через Україну в Росію. Всі ці чинники змушують Росію всіляко затягувати процес вступу України в СОТ в тому числі і за рахунок широкого пропагування ідеї необхідності створення Єдиного Економічного Простору (ЄЕП).

Будемо сподіватися, що Україна, вийшовши на фінішну пряму в процесі вступу в СОТ, якнайшвидше знайде механізми та інструменти для врегулювання та законодавчого закріплення вимог СОТ. Зближення національного законодавства та поглиблення міжнародного співробітництва й надалі сприятиме створенню в Україні ринкового, соціально-орієнтованого підґрунтя для забезпечення зростання її іміджу, що, безумовно, сприятиме її економічному зміцненню вже у рангу країни-члена СОТ.

Література

1. **Україна** виграє від інтеграції АПК у світову систему торгівлі// Вісник Міжнародного центру перспективних досліджень. –2005, № 26 (285). – С. 1-2.
2. **Бураковський І.** Шлях України до СОТ: суб'єктивні нотатки про українську економічну політику// Виступ на конф. "Вступ України до СОТ: перспективи та виклики для малого та середнього бізнесу", 03.02.2006 р, м. Київ.
3. **План** заходів щодо нейтралізації можливих негативних наслідків у зв'язку із вступом України до СОТ та забезпечення підвищення конкурентоспроможності національної економіки, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 12 січня 2006 року № 10-р.
4. **Дані** Міністерства економіки України (www.me.gov.ua).